

УДК 811.161.2'271 + 371

СУКАЛЕНКО Тетяна – доктор філологічних наук, професор кафедри журналістики, української словесності та культури, Університет державної фіскальної служби України, вул. Університетська, 31, Ірпінь, Київська область, 08205, Україна (sukalenko78@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5107-9914>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.47.27>

Бібліографічний опис статті: Сукаленко, Т. (2021). Мовні одиниці у формуванні концепту «жінка» у сучасній українській лінгвокультурі. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 47, 199–205*, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.47.27>

МОВНІ ОДИНИЦІ У ФОРМУВАННІ КОНЦЕПТУ «ЖІНКА» У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Анотація. У статті здійснено спробу структурувати концепт «жінка», взявши за основу ієрархію елементів досліджуваної концептуальної структури, яка містить такі елементи: мікроконцепт «ХАРАКТЕРИСТИКА ЗОВНІШНОСТІ», у межах якого розглянуто концептуальний аспект «Зовнішність»; мікроконцепт «БІОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ» (концептуальний аспект «Вік»); мікроконцепт «СОЦІАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ». Концепт «жінка» у художньому дискурсі розкривають через численні описи психічних та емоційних станів жінок, шляхом описів їхньої комунікації тощо. Окрім того, зміст концепту реалізують мовні засоби на позначення зовнішніх характеристик жінки. У мовній картині світу українців репрезентація зовнішності жінки зреалізована шляхом опису естетичного параметра, що виражає уявлення українців про універсальну ознаку буття – красу, яку виділяють у процесі експресивно-естетичного освоєння дійсності, зумовлену емоційно-чуттєвою домінантою української етносвідомості. Об'єктом опису зовнішності жінки є її усмішка та погляд, постава, манера поведінки, волосся, вуста, руки тощо. У процесі аналізу з'ясовано, що важливою характеристикою жінки є її вік. У художньому дискурсі, що став об'єктом аналізу, виокремлено значну кількість мікроконтекстів, які містять характеристики жінок відповідно до їхнього віку. Щодо характеристик жінки відповідно до її соціальних ролей спостережено оцінювання за ознаками одружена / неодружена, дружина, дочка, мати. Мовні засоби, застосовувані письменниками для вербалізації цього структурного елемента концепту «жінка», містять паремії, що вказують на нерозривний зв'язок між подружньою парою, тим самим актуалізують концепт «чоловік», який є концептом-дулетом для концепту «жінка». Здійснене дослідження дає підстави стверджувати, що концепт «жінка» у сучасному художньому дискурсі – явище багатоаспектне й багатокомпонентне.

Ключові слова: концепт «жінка», художній дискурс, мовні засоби, структура концепту, лінгвокультура, лексеми, мовні характеристики.

SUKALENKO Tetiana – Doctor of Philological Sciences, Professor at the Department of Journalism, Ukrainian Philology and Culture Department, University of the State Fiscal Service of Ukraine, 31, Universytetska str., Irpin, Kyiv region, 08205, Ukraine (sukalenko78@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5107-9914>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.47.27>

To cite this article: Sukalenko, T. (2021). Movni odynytsi u formuvanni kontseptu “zhinka” v suchasniy ukraiinskii lnhvokulturi [Language units in the formation of the concept of “woman” in modern Ukrainian linguistic culture]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriya «Filolohiia» – Problems of Humanities. “Philology” Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 47, 199–205*. doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.47.27> [in Ukrainian].

LANGUAGE UNITS IN THE FORMATION OF THE CONCEPT OF “WOMAN” IN MODERN UKRAINIAN LINGUISTIC CULTURE

Summary. We tried to structure the concept of “woman”, based on a hierarchy of elements of the studied conceptual structure, which contains such elements as the microconcept “CHARACTERISTICS OF APPEARANCE” within which the researcher considers the conceptual aspect of “Appearance”, microconcept “BIOLOGICAL CHARACTERISTICS” (conceptual aspect “Age”), microconcept “SOCIAL CHARACTERISTICS OF MAN”. The concept of woman in artistic discourse is revealed through numerous descriptions of mental and emotional states of women, through descriptions of their communication and others. In addition, the content of the concept is implemented by language tools to denote the external characteristics of women. In the linguistic picture of the Ukrainian world, the representation of a woman’s appearance is realized by describing an aesthetic parameter that expresses the idea of Ukrainians about the universal sign of existence - beauty, which is distinguished in the process of expressive-aesthetic development of reality. The object of the description of a woman’s appearance is her smile and look, posture, manner of behavior, hair, lips, hands, etc. In the process of analysis, we found that an important characteristic of a woman is her age. In the artistic discourse that has become the object of analysis, it singles out a significant number of microcontexts with the characteristics of women according to their age. Regarding the characteristics of a woman according to her social roles, here we observe the evaluation of a woman depending on her social status – married / unmarried, as well as on her social roles of wife, daughter, mother. The linguistic means used by writers to verbalize this structural element of the concept of woman contain paremias that indicate an inseparable connection between a married couple, thus actualizing the concept of man, which is a doublet concept for the concept of woman. The research suggests that the concept of woman in modern artistic discourse is a multifaceted and multicomponent phenomenon.

Key words: concept woman, fictional discourse, language tools, concept structure, linguoculture, lexems, language characteristics.

Постановка проблеми. Формування антропоцентричної парадигми зумовило звернення лінгвістичної проблематики до людини, її місця в культурі. У межах цієї парадигми з’явилися нові напрями, орієнтовані на культурний чинник у мові. Одним із таких напрямів є лінгвокультурологія, основним завданням якої є розкриття ментальності народу та його культури через мову.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концепти «чоловік» і «жінка» належать до базових концептів культури, а тому реконструйовані відповідно до усталеного розуміння цього поняття: зміст досвіду і знання, зміст результатів усієї людської діяльності та процесів пізнання світу становить систему смислів, або «квантів знання», як «згустків культурного середовища у свідомості людини». Під концептуалізацією гендеру розуміють культурні категорії маскуліності та фемінності, процес еволюційного розвитку найдавнішої архетипічної опозиції «чоловік – жінка» (Ставицька, 2015, с. 59–60).

У сучасній науці концепт «жінка» визначають як базовий конститuent культури і розглядають у психології, педагогіці, філо-

софії, культурології, міфології, лінгвістиці, літературознавстві, що свідчить про багатогранність місця, ролі й самого призначення жінки в суспільстві та важливість проблематики (Андрущенко, 2014, с. 54). Концепт «жінка» у художньому дискурсі розкривають численні описи психічних і емоційних станів жінок, їхньої комунікації тощо. Окрім того, зміст концепту реалізують мовні засоби на позначення зовнішніх характеристик жінки, що функціонують також із метою відображення її внутрішнього портрета, оскільки зовнішність є проявом психологічних характеристик людини (Карпенко, 2013, с. 161). В українських лінгвістичних студіях привертають увагу праці Т. Рудюк (Рудюк, 2010), Т. Сукаленко (Сукаленко, 2010), З. Шевчук (Шевчук, 2017), В. Калько (Калько, 2010), Л. Марчук (Марчук, 2013), Н. Карпенко (Карпенко, 2013), Ю. Жарікової (Жарікова, 2014), Ю. Андрущенко (Андрущенко, 2014), О. Куцик (Куцик, 2015), М. Колечко (Колечко, 2015), А. Марчишиної (Марчишина, 2016), присвячені вивченню концепту «жінка». Т. Рудюк здійснила комплексний аналіз способів і засобів вербалізації концептів «чоловік»,

«жінка» в українській фразеології (Рудюк, 2010), Т. Сукаленко проаналізувала систему метафоричних номінацій як засіб образної вербальної репрезентації концепту «жінка» в українській лінгвокультурі (Сукаленко, 2010), З. Шевчук охарактеризувала засоби мовного портретування жінки в сучасній українській жіночій прозі (Шевчук, 2017).

В. Калько проаналізувала концепт «жінка» в українських пареміях (Калько, 2010), Л. Марчук, З. Кашуба репрезентували лексико-семантичне поле концептосфери «жінка» в аспекті гендерної парадигматики (на матеріалі інтимної лірики) (Марчук, Кашуба, 2011), Н. Карпенко дослідила вербалізацію концепту «жінка» у дискурсі П. Загребельного (Карпенко, 2013), Л. Марчук описала лексико-семантичне поле емоцій жінки в новелах Галини Тарасюк (Марчук, 2013), Ю. Жарікова вербалізувала концепт «жінка» у новогрецькій і українській мовах (Жарікова, 2014), Ю. Андрущенко розглянула концепт «жінка» у вимірах сучасних гуманітарних наук (Андрущенко, 2014), О. Куцик, М. Колечко вивчили концептуалізацію образу жінки в українській та російській пареміології (Куцик, Колечко, 2015), А. Марчишина представила стереотипний образ гендерної ідентичності жінки в англомовному дискурсі (Марчишина, 2016).

Метою статті є проведення аналізу концепту «жінка» за текстами сучасної прози.

Матеріалом дослідження послуговували твори сучасних українських письменниць: Н. Гербіш («Теплі історії до шоколаду»), Н. Гурницької («Мелодія кави у тональності кардамону» та «Мелодія кави в тональності сподівання»), О. Забужко («Музей покинутих секретів»).

Завдання – змоделювати загальну структуру концепту «жінка» в сучасній українській лінгвокультурі шляхом наскрізного аналізу мікроконцептів «ХАРАКТЕРИСТИКА ЗОВНІШНОСТІ», «БІОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ», «СОЦІАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ».

Виклад матеріалу. Ми проаналізували концепт «жінка», взявши за основу ієрархію елементів концептуальної структури, яку запропонувала Л. Ставицька:

– мікроконцепт «ХАРАКТЕРИСТИКА ЗОВНІШНОСТІ», у межах якого розглянуто концептуальний аспект «Зовнішність».

– мікроконцепт «БІОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ» (концептуальний аспект «Вік»);

– мікроконцепт «СОЦІАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ».

Мікроконцепт «ХАРАКТЕРИСТИКА ЗОВНІШНОСТІ»

Концептуальний аспект «Зовнішність». Типовими характеристиками зовнішності жінки є врода. У художніх текстах натрапляємо на портретну характеристику зовнішності жінки, де вжито епітети *великі розумні чорні (очі), тонкі риси (обличчя), сміхотливі (зморшки), смагляве (обличчя), коротке кучеряве (волосся)*, які підкреслюють її привабливість і красу: *Проте наступного ранку прокидаюся дуже рано, виглядаю на сонну вулицю з ванільно-рожевим повітрям, на кілька митей занурююся в теплу воду, тоді одягаюся і вибігаю твинтовими сходами на дах. До сніданку ще чекати кілька годин, усі мешканці міцно сплять після вчорашніх довгих посиденьок, історій і гітарних мелодій. І лише привітна жінка, яка прибирає терасу, усміхається мені. Вона дуже красива – із великими розумними чорними очима, з тонкими рисами обличчя і багатьма сміхотливими зморшками на смагловому обличчі. У неї коротке кучеряве волосся і мідні браслети на тонкому зап'ясті* (Гербіш, 2012, с. 32).

У романі Н. Гурницької «Мелодія кави у тональності кардамону» також подано портретну характеристику жінки, що несе в собі позитивну оцінку: *Анна замовкла і трохи занепокоєно глянула на Зоню. Звичайна проста жінка. Ще не стара, але й не молода. Не надто висока і зовсім не худенька. Волосся заховане під хусткою, очі світлі. Вдягнена чисто та акуратно* (Гурницька, 2013).

У мовній картині світу, як слушно зауважує З. Шевчук, «репрезентація зовнішності жінки реалізована шляхом опису естетичного параметра, що виражає уявлення українців про універсальну ознаку буття – красу, яку виділяють у процесі експресивно-естетичного освоєння дійсності, зумовлену емоційно-чуттєвою домінантою української етносвідомості. Зміст лексеми *краса* схарактеризований за допомогою взаємозв'язку з поняттям *людина*, ключовим для будь-якої культури» (Шевчук, 2017, с. 84). Красива жінка й тоді, коли вона має

приємне обличчя, доброзичливий погляд, м'які рухи і тримає себе в руках: *Кинувши на сестру Адама швидкий погляд, Анна кивнула і знов опустила очі. У цієї жінки приємне обличчя, доброзичливий погляд, м'які рухи і цілковитий брак знервованості в поведженні. Здається, вона її не скривдить* (Гурницька, 2013). Авторка вустами своєї героїні шляхом зіставлення-порівняння подає детальний опис зовнішності іншої жінки (зелено-карі, а не чорні, очі; світле, а не темне волосся, повна, але це їй не шкодить): *Поки Адам говорив із сестрою, Анна потроху почала приходити до тями – навіть спробувала крадькома роздивитися господиному помешканню. Жодної зовнішньої схожості між нею та Адамом не бачила. У Терези зелено-карі, а не чорні, як в Адама очі, світле, а не темне волосся, маленький ніс, не надто різка лінія підборіддя і майже без глибоких зморшок обличчя. А ще вона ледь повна, але це їй не шкодить, бо додає поважності* (Гурницька, 2013).

Не лише чоловіки підкреслюють красу жінки, а й жінки старші відзначають вродливість молодших за себе: *Мимоволі затримавши погляд на обличчі дівчини, Тереза [жінка] скрушино хитнула головою. Ще зовсім молода та наївна. Якщо у неї й справді нема нормальної родини, їй дуже нелегко жити-меться в цьому місті. Цікаво, чому Адам вступався в цю історію? Йому шкода дівчину чи він має до неї якийсь свій специфічний інтерес? Вона з секунду вивчала Анну. Вродлива – з тим не посперечаєшся, але на свій вік ще не виглядає* (Гурницька, 2013).

О. Забужко малює портрет жінки, красою якої захоплювались письменники, художники, поети всіх віків: *Клацає вимикач – із глибини шибки перед нею виринає (першої миті неприємно цим заскочивши) вродлива молода жінка – в такому мерхлому насвітленні, де розмивається фактура деталей, і справді молода, і надзвичайно, палюче вродлива, аж лячно: щось відьомське, поганське. Довгі сгипетські брови, і губи темнючі, мов напоєні кров'ю, – наскільки ж несхоже на телеекранний образ, що змушує думати насамперед, від якої фірми на ведучій костюмчик і яку вживає помаду. А тут ніби обличчя, вихоплене з ночі багаттям, – архаїчне, грозиво-прекрасне* (Забужко, 2009).

Н. Гурницька описує вродливу жінку, акцентуючи увагу на портретних характеристиках: *А ще, напевно, її чоловік обіймає якусь поважну посаду, бо тримається ця пані дуже впевнено і має бездоганно вишукані манери. Їй десь років за тридцять, проте вона все ще гарна. Правильні риси обличчя, витончений профіль, тонкий, гарної форми ніс, а ще блакитні очі й розкішне чорне волосся – доволі рідкісне поєднання, яке робить їх власницю не просто гарною, а винятково гарною жінкою. Якщо до всього того додати ще й порцеляново-білу шкіру, горду поставу, високий зріст, досконалої форми плечі та витончені, з довгими трохи нервовими пальцями руки, то відразу стає зрозуміло, що ця жінка ніколи не знала нестатків або важкої фізичної праці. Навіть її якась аж надто нервова худорлявість не псує загального враження – навпаки, саме вона робить цю жінку витончено-аристократичною. Щоб так виглядати і так поводитися, треба народитися та вирости у шляхетній родині. Такого не навчишся – це мусить бути у крові* (Гурницька, 2013).

Об'єктом опису зовнішності жінки є усмішка та погляд. Як сонце променями зігріває планету, так і жінка зігріває усмішкою рідних, знайомих, усіх навколо, тому авторка вживає метафору сонячна жінка: *Я киваю, сміюся і наперед знаю, що ми потоваришимо. Її мама – сонячна жінка з теплою усмішкою і красивим шаликом на шиї – дарує мені букетик конвалій, моїх улюблених квітів. Її чоловік Орест про щось гомонить із моїм чоловіком, і вони обоє сміються. Мені здається, то так красиво, коли люди знайомляться. І коли їм тепло й добре разом* (Гербіш, 2012, с. 55); *Доц періцив усе сильніше, й у кафе вже бракувало вільних столиків. У двері забігли двоє красивих рум'янощок малих хлопчиків і зовсім юна тендітна жінка з довгим волоссям і привітною усмішкою* (Гербіш, 2012, с. 52).

Характеристику погляду, на думку З. Шевчук, можна окреслити системно: «колір очей, манера погляду та показ стану людини за допомогою погляду» (Шевчук, 2017, с. 107). Натрапляємо в романі на ще одну не менш важливу деталь портрету жінки – погляд: *Важко зітхнувши, вона [жінка] таки вийшла з кімнати разом із покоївкою, проте, зали-*

шивишись сама, тихенько підійшла до дверей і притулила вухо до замкової шпарини. Нічого не чути. Ніби навмисно розмовляють тихо. Анна обвела уважним поглядом кімнату, в яку її завела покоївка (Гурницька, 2013).

Подекуди в текстах натрапляємо на фізичні характеристики жінки, на факти акцентування уваги на її здоров'ї: *Вона сильна, молода, здорова жінка* (Гурницька, 2013, с. 26).

Мікроконцепт «БІОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ»

Концептуальний аспект «Вік». У сучасній прозі представлені жінки різного віку. Одні фрагменти змальовують красу молодої жінки: *Цікаво, чому йому залежить саме на ній? Ще й досі не міг того зрозуміти. А може, й не варто нічого розуміти. Вона молода, гарна, і йому хочеться мати її біля себе. Вловивши щось дивне у поведженні Адама, Анна мимоволі занепокоїлася. Чому він мовчить? Чому так уважно вивчає її? Може, розсердився? Ти стала ще гарнішою, – раптом озвався він. – Спокійне життя пішло тобі на користь. Адам обережно зняв із її руки рукавичку* (Гурницька, 2013). Інші – характеризують їх за віком: *Здивовано глянувши на нього, Анна кивнула і машинально переступила поріг помешкання, а потім уже не мала часу на страх. Зайшовши у вітальню, насамперед вперлася поглядом у майстерно викладену з різних порід дерева підлогу, тоді слухняно привіталася з кимось, з ким вітався Адам, і аж потім побачила, як із канапи їм назустріч підводиться гарно вдягнена середнього віку жінка* (Гурницька, 2013).

У романі «Мелодія кави в тональності сподівання» спостерігаємо позитивну оцінку, приязне ставлення старшої жінки до молодшої: *– Адам завжди тебе любив. І, думаю, що я його розумію. Ти хороша жінка. Краща за багатьох вроджених шляхтянок. – Тереза підвелася на ноги і глянула на новонародженого хлопчика. – І син у вас з Адамом хороший народився. Знаєш, Анно, відпочинь собі трохи ці дні. Я заберу старших дітей до себе. Будемо приходити до тебе в гості. Когось тобі для допомоги з дитиною теж пришлю сьогодні. Анна здивовано глянула на Терезу. Давно помічала, що та дедалі краще ставиться до неї, проте Тереза ніколи не*

говорила про це так відверто. Здається, саме зараз вона цілком змирилася з вибором брата (Гурницька, 2013, с. 37).

Мікроконцепт «СОЦІАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ»

У сучасному художньому дискурсі жінці приписувано ознаку *одружена*, про що свідчать аналізовані контексти. Герой-чоловік у творі «Мелодія кави у тональності кардамону» стверджує: *жінка як продовжувачка роду має бути одружена, її призначення – бути дружиною і матір'ю: – Перепрошую пана, але я мушу знати, що ви сказали моєму братові, – Анна ханнула ротом повітря і замовкла. Вона таки нервує, і дитинка у ній, ніби відчуваючи хвилювання мами, завовтузилася сильніше. – Ви ж не сказали <...>*

– Звичайно, ні. Вашої таємниці я не зрадив. Сказав, що ви чекаєте дитину від мене і що саме тому ми одружились. Не знаю, чи повірив ваш брат мені, але виглядало все так, ніби йому з душі тягар зсунувся. Думаю, він теж вирішив, що одружена жінка – це таки краще, аніж самотня панна з дитиною на руках. Нерішуче усміхнувшись, Анна кинула на того чоловіка обережний погляд. – Я вдячна панові за допомогу. Іноді Андрій трохи нестриманий. Не варто сприймати його слова серйозно (Гурницька, 2013).

У романі «Музей покинутих секретів» О. Забужко вустами героя-чоловіка стверджує, що жінка віддає перевагу батькові, коханому чоловіку, дітям, а не ідеї: *Певна річ, він припускав, що подобався Нусі, – але ж, Боже мій, він узагалі подобався дівчатам: іще в гімназії йому до живих печінок допекло вислухати від них, який він подібний до Кларка Гейбла, бо за те мав від хлопців у юнацтві саму насмішувату погорду й тим запекліше мусив виборювати в них пошану до себе як до рівного, а згодом і до ліпшого, – кидаючись зі зціпленими зубами на найнесамовитіші ризики і з усіх виходячи переможцем; Нусину примильно-кокетливу, «котусячу» манеру поведження довгий час приписував був її консервативному польському вихованню («кобецосць пишеде виштікім!») та «фліртярській» вдачі, і щойно при тій останній сцені – довго вона йому на душі тяжіла! – вперше подумав, що жінка, либонь, узагалі нездатна жертвувати собою за ідею – за чисту, selbstständige*

ідею, за ідею як таку, – а тільки за ту, котра втілюється для неї в коханій людині – чоловікові, синові, батькові – **хоч живому, хоч мертво**му <...> (Забужко, 2009).

Інший приклад ілюструє призначення жінки в житті чоловіка, завдяки якій він усвідомлює себе. Паремія як голка з ниткою вказує на нерозривний зв'язок між подружньою парою: **Жінка, що входить у твоє життя, прошиваючи його наскрізь, буквально, як голка з ниткою, – збираючи докупи, стягуючи на одну нитку його розсипані в часі шматки-пацьорки в цілісний рисунок, що почав низатися задовго до твоєї появи на світ. Жінка, що сягає глибше твоєї власної пам'яті, – і тому з нею ти твердо знаєш, хто ти** (Забужко, 2009).

Висновки. Проаналізований матеріал дає підстави стверджувати, що у структурі концепту «жінка» існують такі складники:

мікроконцепт «ХАРАКТЕРИСТИКА ЗОВНІШНОСТІ», у межах якого розглянуто концептуальний аспект «Зовнішність», мікроконцепт «БІОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ», у межах якого виокремлено концептуальний аспект «Вік», мікроконцепт «СОЦІАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ».

Репрезентантами концепту «жінка» у творах сучасних українських письменниць є мовні засоби, які відображають її зовнішні характеристики. Об'єктом опису зовнішності жінки є її погляд, очі, обличчя, посмішка тощо. Встановлено, що важливою характеристикою жінки є її вік, соціальний статус (одружена / неодружена) та соціальна роль (дружина, дочка, мати). Отже, концепт «жінка» у сучасному художньому дискурсі є явищем багатоаспектним та багатокомпонентним і потребує подальшого дослідження на ширшому текстовому матеріалі.

ЛІТЕРАТУРА

- Андрущенко Ю. Концепт «жінка» у вимірах сучасних гуманітарних наук. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. 2014. № 1107. Вип. 70. С. 54–59.
- Гербіш Надійка. *Теплі історії до шоколаду*. Київ : Брайт Стар Паблішинг, 2012. 144 с.
- Гурницька Н. Мелодія кави у тональності кардамону. Харків : Книжний клуб «Клуб Семейного Досуга», 2013. 64 с.
- Гурницька Н. Мелодія кави в тональності сподівання. Харків : Книжний клуб «Клуб Семейного Досуга», 2017. 41 с.
- Жарікова Ю. Вербалізація концепту ЖІНКА в новогрецькій та українській мовах. *Studia linguistica*. 2014. Вип. 8. С. 417–422.
- Забужко О. *Музей покинутих секретів*. Київ : Факт, 2009. 832 с.
- Калько В. Концепт «ЖІНКА» в українських пареміях. *Вісник Черкаського університету : збірник наукових праць / редкол. : А. Кузьмінський (гол. ред.) та ін.* Черкаси : ЧНУ, 2010. Вип. 193. С. 84–90.
- Карпенко Н. Вербалізація зовнішнього портрета жінки в художньому дискурсі П. Загребельного. *Лінгвістичні дослідження*. 2013. Вип. 35. С. 161–167.
- Карпенко Н. Вербалізація концепту жінка в дискурсі П. Загребельного : автореф. дис. ... канд. філол. Наук : 10.02.01. Харків, 2012. 24 с.
- Куцик О., Колечко М. Концептуалізація образу жінки в українській та російській пареміології. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*. 2015. С. 131–140.
- Марчишина А. Стереотипний образ гендерної ідентичності жінки в англomовному дискурсі. *Українська жінка у національному та глобальному просторі: історія, сучасність, майбутнє* : збірник матеріалів I Міжнародного наукового форуму / ДДПУ ім. І. Франка, м. Дрогобич, 24–25 листопада 2016 р. Дрогобич : Трек Лтд, 2016. С. 96–98.
- Марчук Л. Лексико-семантичне поле емоцій жінки в новелах Галини Тарасюк. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія «Філологічні науки»*. 2013. Вип. 32 (1). С. 70–76.
- Марчук Л., Кашуба З. Лексико-семантичне поле концептосфери «жінка» в аспекті гендерної парадигматики (на матеріалі інтимної лірики). *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка* : збірник за підсумками звітів із Наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів, 16–17 березня 2011 р. / редкол. : О. Завальнюк (гол.) та ін. ; Кам'янець-Поділ. ун-т ім. І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2011. Вип. 10. Т. 3. С. 143–144.
- Рудюк Т. Вербалізація концептів чоловік, жінка в українській фразеології : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2010. 20 с.

- Ставицька Л.** Гендер : мова, свідомість, комунікація / Інститут української мови НАН України. Київ : КММ, 2015. 440 с.
- Сукаленко Т.** Метафоричне вираження концепту ЖІНКА в українській мові : монографія / НАН України, Ін-т укр. мови. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. 240 с.
- Шевчук З.** Вербалізація мовного портрета жінки (на матеріалі сучасної української жіночої прози) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Луцьк, 2017. 257 с.

REFERENCES

- Andrushchenko, Yu. I.** (2014). Kontsept "zhinka" u vymirakh suchasnykh humanitarnykh nauk [The concept of "woman" in the dimensions of modern humanities]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina – The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University* (Issue 70), (pp. 54–59) [in Ukrainian].
- Herbish, Nadiika (2012). *Tepli istorii do shokoladu* [Warm stories to chocolate]. Kyiv : Brait Star Pabliishynh [in Ukrainian].
- Hurnytska, N.** (2013). Melodiia kavy u tonalnosti kardamonu [The melody of coffee in the tone of cardamom]. Kharkiv : Knyzhnyi Klub "Klub Semeinoho Dosuha" [in Ukrainian].
- Hurnytska, N.** (2017). Melodiia kavy v tonalnosti spodivannia [Coffee melody in the tone of hope]. Kharkiv : Knyzhnyi Klub "Klub Semeinoho Dosuha" [in Ukrainian].
- Zharikova, Yu.** (2014). Verbalizatsiia kontseptu ZHINKA u novohretskii ta ukrainskii movakh [Verbalization of the concept WOMAN in modern Greek and Ukrainian languages]. *Studia linguistica – Studia linguistica*, (Issue 8), (pp. 417–422) [in Ukrainian].
- Zabuzhko, O.** (2009). *Muzei pokynutykh sekretiv* [Museum of Abandoned Secrets]. Kyiv: Fakt [in Ukrainian].
- Kalko, V.V.** (2010). Kontsept "ZHINKA" v ukrainskykh paremiiah [The concept of "WOMAN" in Ukrainian paremias]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu – Bulletin of Cherkasy University* (Issue 193), (pp. 84–90) [in Ukrainian].
- Karpenko, N.A.** (2012). Verbalizatsiia kontseptu zhinka v dyskursi P. Zahrebelnoho [Verbalization of the concept of woman in the discourse of P. Zagrebelnyi]. (Extended abstract of candidate's thesis). Kharkiv [in Ukrainian].
- Kutsyk, O., Kolechko, M.** (2015). Kontseptualizatsiia obrazu zhinky v ukrainskii ta rosiiskii paremiolohii [Conceptualization of the image of a woman in Ukrainian and Russian paremiology]. *Ridne slovo v etnokulturnomu vymiri – Native word in ethnocultural dimension* (131–140) [in Ukrainian].
- Marchyshyna, A.A.** (2016). Stereotypnyi obraz hendernoï identychnosti zhinky v anhlomovnomu dyskursi [Stereotypical image of a woman's gender identity in English discourse]. *Ukrainska zhinka u natsionalnomu ta hlobalnomu prostori: istoriia, suchasnist, maibutnie – Ukrainian woman in national and global space: history, present, future* (96–98) [in Ukrainian].
- Marchuk, L.M.** (2013). Leksyko-semantychne pole emotsii zhinky v novelakh Halyny Tarasiuk [Lexical and semantic field of women's emotions in Galina Tarasyuk's short stories]. *Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohiiienka – Scientific papers of Kamianets-Podilsky Ivan Ohiyenko National University* (Issue 32 (1)), (pp. 70–76) [in Ukrainian].
- Marchuk, L.M., Kashuba, Z.S.** (2011). Leksyko-semantychne pole kontseptosfery "zhinka" v aspekti hendernoï paradyhmatyky (na materialii intymnoi liryky) [Lexical-semantic field of the conceptosphere "woman" in the aspect of gender paradigm (on the material of intimate lyrics)]. *Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohiiienka – Scientific papers of Kamianets-Podilsky Ivan Ohiyenko National University* (Issue 10), (pp. 143–144) [in Ukrainian].
- Rudiuk, T.V.** (2010). *Verbalizatsiia kontseptiv cholovik, zhinka v ukrainskii frazeolohii* [Verbalization of man and woman concepts in Ukrainian phraseology]. (Extended abstract of candidate's thesis). Kyiv [in Ukrainian].
- Stavytska, L.O.** (2015). Hender: mova, svidomist, komunikatsiia [Gender: language, consciousness, communication] / Instytut ukrainskoi movy NAN Ukrainy. Kyiv : KMM [in Ukrainian].
- Sukalenko, T.M.** (2010). Metaforychne vyrazhennia kontseptu ZHINKA v ukrainskii movi [Metaphorical expression of the concept WOMAN in the Ukrainian language] : monohrafiia / NAN Ukrainy, In-t ukr. movy. Kyiv : Vydavnychy dim Dmytra Buraho [in Ukrainian].
- Shevchuk, Z.S.** (2017). Verbalizatsiia movnoho portreta zhinky (na materialii suchasnoi ukainskoi zhinochoi prozy) [Verbalization of a word portrait of a woman (on the material of modern Ukrainian women's prose)]. (Candidate's thesis). Lutsk [in Ukrainian].